

АГРАР

Глас Српске

ДОДАТАК
РЕАЛИЗОВАН
У САРАДЊИ СА
МИНИСТАРСТВОМ
ПОЉОПРИВРЕДЕ,
ШУМАРСТВА И
ВОДОПРИВРЕДЕ
РЕПУБЛИКЕ
СРПСКЕ

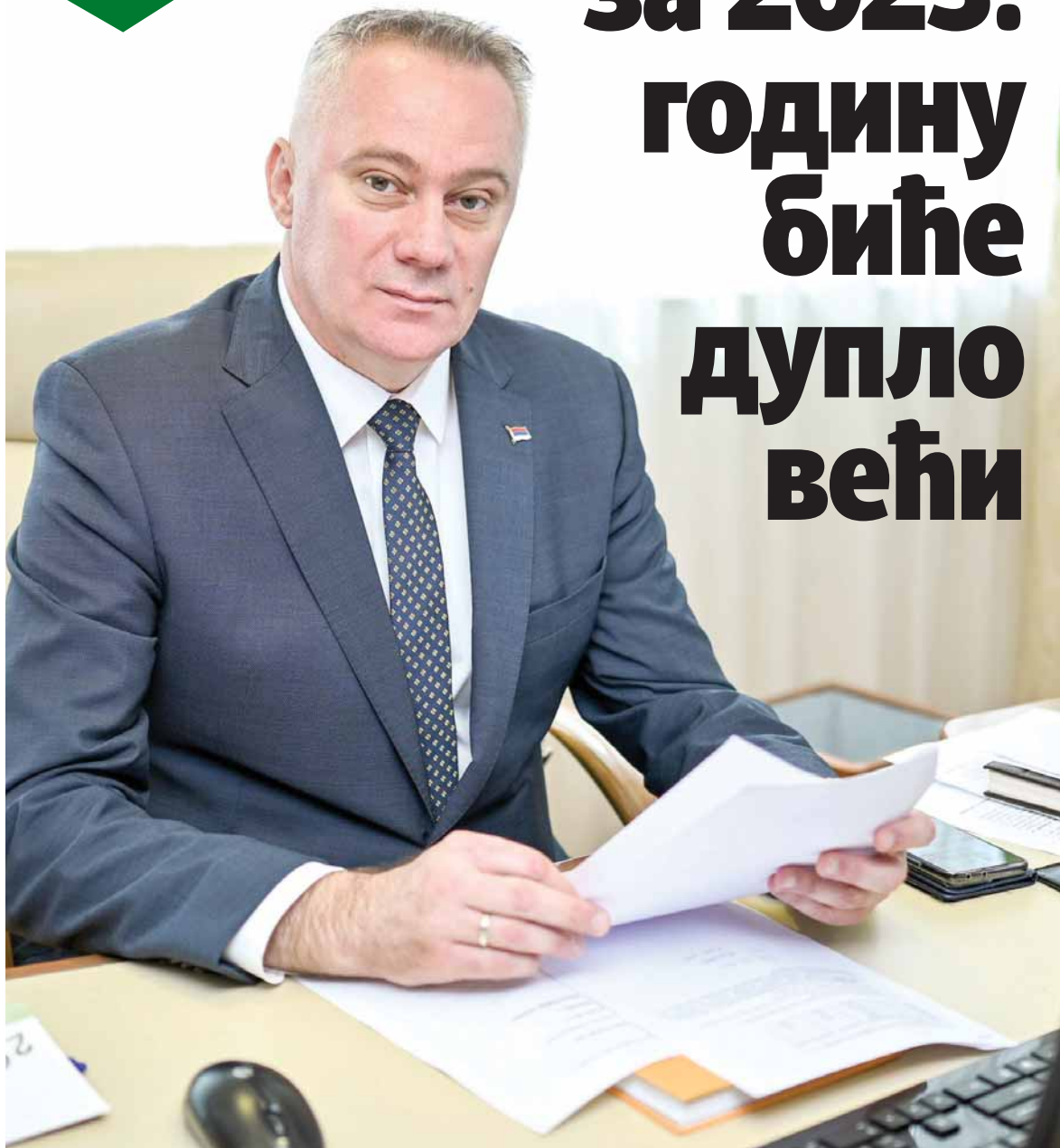
сриједа, 28. септембар 2022.

ИНТЕРВЈУ

**БОРИС
ПАШАЛИЋ,**
министар
пољопривреде,
шумарства и
водопривреде
Републике Српске

Аграрни буџет за 2023. годину биће дупло већи

УМЕСТО 75
ПЛАНИРАНО
150 МИЛИОНА

РАЗГОВАРАО:
ВЕЉКО ЗЕЉКОВИЋ
veljkoz@glassrpske.com

Мјере које је Влада и ресорно министарство предузело у претходном периоду, субвенцијама и подстицајима, омогућиле су да се ниво пољопривредне производње, и поред свих глобалних негативних трендова и кретања, задржи на високом нивоу, који Републици Српској омогућује "самодовољност", односно да располаже са довољним количинама неопходне хране. Каже ово у интервјуу за "Глас Српске" министар пољопривреде, шумарства и водопривреде Републике Српске Борис Пашалић.

вреде, шумарства и водопривреде Борис Пашалић, поручујући да и поред глобалне неизвјесности и кризе у вези са енергентима, грађани Српске ипак немају разлога за било какав страх да би могло доћи до неких већих nestaшица на домаћем тржишту хране.

- Република Српска производи довољне количине хране, од млијека, кромпира и пилећег меса, до воћа и поврћа. Има и пшенице, ако би се гледале само потребе Републике Српске. Када је у питању свињско месо, онда је то око 70 одсто од потреба, а јунећег 50. Значи, ако бисмо само гледали наше тржиште, онда имамо свега. Али, не треба заборавити и на тржиште Федерације БиХ, у којој не постоји толико развијена примарна пољопривредна производња. Стога се један дио хране у Српску увози и из околних земаља, прије свега из Хрватске, Србије и Мађарске. И то је можда поразан податак за БиХ као цјелину, јер она има добре услове за пољопривредну производњу - каже Пашалић.

ГЛАС: Шта је то с чим је Република Српска евентуално дефицитарна?

ПАШАЛИЋ: Тренутно највише увозимо меса и то јунећег. Због тога интезивно радимо да то што прије промијенимо, да повећамо ту врсту производње. Али, постоји проблем, јер они који се баве производњом тог меса радије га купују у Данској или Холандији. Покушавамо ријешити ту нелогичност. То вриједи и за неке пољопривредне производе. Овај дефицит није сваке године. Осцилира од године до године. Прошле године, због велике суше и мразева воће је слабо родило те смо морали увести одређене количине.

ЗА ЈЕСЕЊУ СЈЕТВУ ПШЕНИЦЕ 500 КМ ПО ХЕКТАРУ

ГЛАС: Због чега се спорадично појаве одређене nestaшице, попут nestaшице млијека недавно?

ПАШАЛИЋ: Одређена nestaшица млијека у Европи појавила се још током прошле године. До смањења производње дошло је због великог раста цијена сточне хране - кукуруза, пшенице и других житарица, попут соје. Произвођачи млијека, када хране своје краве оброчима у којима има мање скупог центра и више јефтине силаже, добијају мање млијека. Наши људи треба да знају да се у Српској и даље производе довољне количине млијека те не треба дизати непотребну панику и правити веће залике, које онда ремете ланце снабдијевања. Слична ситуација је била и са брашном по избијању украјинске кризе. Наравно да ту има и мешетарења, да би

дошло до екстра профита.

ГЛАС: Да ли и храна, попут енергената и струје, постаје један од најважнијих ресурса?

ПАШАЛИЋ: Апсолутно. Храна постаје ресурс број један. Они који је буду имали у довољним количинама, не треба да се брину. Не треба заборавити поменути да је раст цијена хране и ђубрива директно у вези са скоковима вриједности енергената на свјетским тржиштима. Ми слим да су код нас политичари, обични људи и фармери схватили колико је важно обезбиједити доступност хране и независност.

Влада и министарство из године у годину повећавају аграрни буџет Српске и труде се да домаће фармере одрже што конкурентнијим на тржишту. Позивам и представнике локалних заједница да кроз своје буџете помогну пољо-

привредницима. Министарство је већ почело да прави озбиљне планове за наредну финансијску годину и ако они буду усвојени од стране посланика Народне скупштине, аграрни буџет за 2023. ће износити чак 150 милиона, што је двоструко више него током ове године.

ГЛАС: Колико је новца током ових година издвојено у капиталне инвестиције?

ПАШАЛИЋ: У том сегменту смо заиста направили озбиљан и велики заокрет и помак у смислу подстицаја пољопривредне производње. У последње четири године устјели смо то да промијенимо. Нашим фармерима помажемо са 30 одсто од укупне вриједности инвестиције.

Та врста помоћи за гоздинства у планински крајевима износи 40, а за органске произвођаче 50 одсто. Истакао

бих да су сви који су аплицирали, а испунили услове, добили ова подстицајна новчана средства за капиталне инвестиције. Ријеч је о укупно 40 милиона марака. До краја ове године то можда буде и 50, јер још нисмо обрадили све захтјеве.

До сада смо учествовали у помоћи куповине око 1.100 трактора и 4.200 пољопривредних прикључака. Помогли смо и грађњу више од 100 нових стаја. Набављено је и пуно опреме за прерађивачку индустрију. Наравно ту су и системи за наводњавање, противградне мреже... Свима смо изашли у сусрет. Ако је наш дио 40 милиона, то онда значи да су наши пољопривредни произвођачи заједно са нама у сектор аграра уложили више од 100 милиона.

Није исто када неки наш фармер обрађује ниву са старим или новим трактором. Да-

нашње машине су много рентабилније и боље. Напросто константно инвестирање на фармама води ка већој конкурентности. Морамо се, хтјели ми то или не, такмичити са остатком свијета, јер је тржиште отворено. Наш проблем је што су нам приноси и даље нешто мањи од просјека у другим земаљама, што одмах значи и да ће њихова роба бити у старту мања. Зато и све ово радимо, да кроз модернизацију опреме домаће фармере доведемо у равноправан положај.

ГЛАС: Споменули сте да ће аграрни буџет за наредну годину бити дупло већи, да ли то значи и да ће подстицаји бити повећани?

ПАШАЛИЋ: Свакако. Али хајде да сачекамо да видимо да ли ће наш приједлог бити и усвојен у НСРС. Тек након тога ћемо моћи говорити о конкретним ставкама. Могу једино открити да ћемо креирати

и неке нове врсте и мјере помоћи и субвенција, да бисмо помогли и оним пољопривредним газдинствима која до сада нису била обухваћена нашим подстицајима.

ГЛАС: Ово је била изузетно тешка година за наше фармере, како због високих улазних трошкова тако и због суше. Када се подвуче црта, како бисте оцијенили посљедњи производни циклус?

ПАШАЛИЋ: Он је био јако сложен, не само током ове, већ и током претходне године, када су били високи трошкови репроматеријала. И ова година је доста тешка, јер су високе цијене горива, ђубрива и сјетвеног материјала. Наравно да то компликује ствари, али ћемо покушати наћи адекватна рјешења да све то на најбољи могући начин превазиђемо. Већ смо одлучили да значајније помогнемо

Република Српска производи довољне количине хране, од млијека, кромпира и пилећег меса, до воћа и поврћа. Има и пшенице, ако би се гледале само потребе Републике Српске. Када је у питању свињско месо, онда је то око 70 одсто од потреба, а јунећег 50

парцеле на којима је изостао било какав род, до оних на којима је принос износио око шест тона. На површинама које су наводњаване он је ишао и до десет тона по једном хектару. То су велике разлике.

Због климатских промјена вријеме пред нама постаје све неизвјесније и изазовније, због све чешћих сушних периода. Зато и улажемо огроман новац у изградњу ових система. Финансирамо их из три извора. Први су буџетска средства Владе Српске. Током ове и наредне године за ту намјену издвојено је и утрошено око 16 милиона марака. Други извор су средства Свјетске банке, а трећи аграрни буџет.

У задње четири године смо на подручју Семберије више од 2.500 хектара пољопривредних површина покрили системима за наводњавање. Они се могу бесплатно користити. У Требињу имамо око 2.000 хектара. Долази вријеме када ратарске се културе неће моћи производити без свакодневног наводњавања.

ГЛАС: Изграђени су и одређени софтвери. Требало је да они олакшају пољопривредну производњу. Да ли су дали резултате и у пракси?

ПАШАЛИЋ: Морам признати да се и они користе скромно и недовољно, иако се ради о бесплатном "сервису". То једино могу објаснити традиционализмом у домаћој производњи. Фармери се не одлучују да уводе технолошке новине. Сматрају то бауком. Због тога смо у претходном периоду много више радили са млађим људима, јер они лакше савладавају техничке новотиарије. Дигитализација пољопривреде је процес који је нужан и неопходан. Направили смо системе "Саг-ро"

и "etFarm". То су системи и помагала који треба да омогуће лакшу, функционалнију и безбједнију производњу. Наставићемо у том правцу.

ГЛАС: Већ годинама уназад додјелујете и 40.000 марака оним младим људима који након завршеног факултета одлуче да остану на породичном пољопривредном имању?

ПАШАЛИЋ: То је једна јако добра мјера, али је и она све доскора слабо коришћена, јер су се млади радије одлучивали за неки канцеларијски посао. Мислим да њихово мјесто није у канцеларији, већ на њиви, на којој могу примјенити своје стечено знање. Овом мјером смо хтели да све то промијенимо. Дајемо 40.000 марака бесповратних средстава за покретање бизниса, што за наше услове није нимало мало.

МЛАДИ СВЕ ВИШЕ ОСТАЈУ НА ПОРОДИЧНИМ ИМАЊИМА

Ова година охрабрује, јер је исказана велика заинтересованост за ова средства. Млади инжењери су, изгледа, схватили да је ово више него добра прилика да постану своје газде. Нажалост код нас и даље влада једна перцепција о пољопривреди. Дјецу смо увијек учили да иду у школу да не би копали. Али, времена се мијењају, од пољопривреде се може сасвим добро живјети, ако је неко вриједан и иновативан.

ГЛАС: Једном приликом сте рекли да је наш највећи проблем недостатак великих играча у прехранбеној индустрији?

ПАШАЛИЋ: Ствари се мало поправљају, али не у оној мјери како ја то желим. Имамо добру сарадњу са прехранбеним сектором. И он је предмет наших мјера те смо обезбије-

Осигурање усјева није трошак, већ инвестиција

ГЛАС: Да ли и у којој мјери наши фармери осигуравају своје усјеве од елементарних непогода?

ПАШАЛИЋ: Мали број људи то ради, иако је ресорно министарство увело мјеру субвенционисања куповине полисе осигурања са са 50 одсто њене вриједности. Зашто је то тако? Па разлога је више. Као прво сами произвођачи су слабо заинтересовани, јер не разумију да то није трошак, већ инвестиција. С друге стране, ни сама осигуравајућа друштва немају баш слуха за овај вид осигурања. Имају одређене пакете за удар грома или пожар, али не и за, рецимо, сушу. То има смисла када говоримо о затвореним просторима, али не и за оранице. Мислим да би у ову причу требало више да се укључе удружења пољопривредних произвођача, да се преко њих покуша омасовити овај процес, што би онда нађерало и осигуравајућа друштва да креирају одређене пакете. Немогуће је ући у посао производње и надати се да ће свака година бити идеална.

дили суфинансирање његових капиталних инвестиција. Све што вриједи за пољопривредне произвођаче важи и за њих. Ако нека фабрика одлучи да набави неку нову и неопходну машину, ми помогнемо са, рецимо, 100.000 марака максимално.

Планирали смо и да финансијски помогнемо при формирању неколико регионалних откупних центара за воће и поврће. То ми је била баш велика жеља и жао ми је

што то још није заживјело, иако смо за ту намјену обезбједили 500.000 марака. Нико се није јавио на расписани јавни позив. Жеља ми је била да тако нешто профункционише у Херцеговини, Семберији и Лијећу пољу. То је модел који се развија у готово свим земљама у окружењу. Радићемо и даље на том, да бисмо растерити наше фармере. Ако бисмо успјели да направимо ове центре, они више не би требало да се брину због маркетинга, продаје и плаасмана својих производа.

БЕЗ СИСТЕМА ЗА НАВОДЊАВАЊЕ НЕМОГУЋА ПРОИЗВОДЊА

ГЛАС: Да ли већ постоје планови за јесењу сјетву те да ли наши фармери имају разлога за страх када је у питању набавка минералних ђубрива?

ПАШАЛИЋ: Припреме су већ обављене и вјерујем да ће она бити у истом обиму као и ранијих година, иако има и оних који тврде да ће бити много мања. То наравно није тачно. Ствара се једна атмосфера слична оној из претходне године, када се говорило да ће сјетва бити мања за чак 50 одсто, а онда се испоставило да је била већа за 20 одсто. Једини проблем би могле представљати високе цијене репроматеријала, али ће Влада и у овом случају прискочити у помоћ.

ГЛАС: Што се тиче доступности репроматеријала, каква је ту ситуација?

ПАШАЛИЋ: Отворили смо нове канале снабдијевања којима ћемо нашим фармерима омогућити да имају довољне количине минералних ђубрива. Само из Турске ће бити набављено око 9.000 тона НПК ђубрива. Кан и уреа ће нам стићи из Русије и Србије. Нема разлога за бригу.

Директори и даље под лупом

ГЛАС: Како бисте оцијенили стање у сектору шумарства, да ли су направљени одређени позитивни искораци?

ПАШАЛИЋ: Током ове године фокус је стављен на извођаче радова, односно приватне фирме које склапају уговоре са "Шумама Српске" и баве се сјечом и продајом трупца. Појавио се проблем јер је сва мање адекватне радне снаге, а и трошкови су већи. Због тога смо увели мјеру подршке за куповину адекватне механизације. Ради се о мјери помоћи за куповину зглобних трактора са 40 одсто. Већ је набављено 18 трактора, за шта је издвојено 2,3 милиона марака. Одобрени смо исплату и 4,1 милиона марака овим фирмама за сваки посјечени кубик. То је урађено да би био компензован раст цијена горива. Ове мјере су већ почеле давати позитивне резултате. С друге стране, ако анализирано стање у самом јавном предузећу, онда морам рећи да нисам у потпуности задовољан. И даље има превише радника, али је примјетан и велики уплив политике.

Мени није спорно да политичке партије предлажу директоре, али они морају бити стручни и квалитетни. Губитке нећемо толерисати.

ГОТОВО НЕМОГУЋЕ ОЗБИЈНИЈЕ СЕ БАВИТИ БИЛО КАКВОМ ПОЉОПРИВРЕДНОМ ПРОИЗВОДЊОМ? КОЛИКЕ СУ РАЗЛИКЕ НА ПАРЦЕЛАМА НА КОЈИМА СУ КОРИШЋЕНИ ОВИ СИСТЕМИ И НА КОЈИМА НИСУ?

ПАШАЛИЋ: Већ годинама радимо на изградњи тих система широм Републике Српске. Ако узмемо кукуруз, као нашу најважнију биљну културу, која се гаји на више од 130.000 хектара, током ове године имали смо ниже приносе за око 30 и 40 одсто. Имамо

при овој јесењој сјетви па ће тако фармери, умјесто 300, односно 400 марака, добити 500 по једном хектару засијане пшенице.

Ми ћемо и даље подржавати сваки сјетвени циклус кроз регресивно гориво, подстицаје и субвенције. И то је најбољи одговор на раст цијена инпута у свим секторима. Треба нагласити и да су повећане откупне цијене. Током ове године произвођачи пшенице су добили 62 фенинга по једном килограму, а прошле, примјера ради 36. Значи овај раст откупа, али цијена на тржишту, компензује раст инпута. Слично је и са кукурузом, који је прошле године био 40, а ове око 55 фенинга по једном килограму.

ГЛАС: Показало се и да је без система за наводњавање

Чак 47 одсто територије ЕУ било под упозорењем на сушу

●●●
РАТНИ
СУКОБИ
НАЈВЕЋИ
ПОКРЕТАЧИ
ГЛАДИ

И док у Африци гладују, на Западу бацају храну

Глобални
изазови у
производњи и
дистрибуцији
хране

На спавање гладно одлази више од 800 милиона људи

ВИСОКЕ
ЦИЈЕНЕ
ДОДАТНО
УГРОЗИЛЕ
ЖИВОТЕ

Према подацима Свјетског програма за храну, око 811 милиона људи одлази на спавање гладно сваке ноћи, а број људи који се суочавају са озбиљним мањком хране се удвостручио у последње двије године

Прехрамбени системи и глобална сигурност хране су у критичном тренутку. Сложени утицаји прво глобалне пандемије, растући притисци климатске кризе, високе цијене енергије и минералних ђубрива и сукоби попут оног у Украјини, пореметили су производњу и ланце снабдијевања и драматично повећали глобалну несигурност хране, посебно за најугроженије.

Последнице пандемије вируса корона се и данас осјећају. Огроман број људи је гурнут у сиромаштво. Карантини су уништили породичне егзистенције, економију и пореметили ланце снабдијевања. Двије године касније, ове породице се и даље боре да ставе храну на сто.

Према процјенама стручњака, ипак су ратни конфликти највећи глобални покретач глади, одговорни за 65 одсто људи који се тренутно суочавају с глађу. Према подацима Свјетског програма за храну, око 811 милиона људи одлази на спавање гладно сваке ноћи, а број људи који се суочавају са озбиљним мањком хране се удвостручио - са 135 милиона на 276 милиона, и то само за двије године.

Што се тиче глобалног ланца снабдијевања храном, рат у Украјини је закомпликовао ситуацију у читавом свијету, јер Русија и Украјина заједно производе и дају готово 30 одсто свјетске пшенице, плус јечам, сунцокретово уље и кукуруз, хранећи милијарде људи. Због тога многи сматрају да је овај рат окренуо наш крхки свијет према масовној глади. Не треба заборавити ни да су Русија и Бјелорусија два највећа свјетска произвођача одређених хемијских састојака минералних ђубрива.

Према оцјенама Свјетске банке, ово највише погађа сиромашне земље и оне са ниским стопом дохотка, јер оне највише зависе од увоза хране. Проблем је, међутим, што је и сама храна одједном постала веома скупа. С обзиром на то да породице у економијама у развоју троше у просјеку 25 одсто својих буџета на храну, до 40 одсто у подсахар-

ској Африци и 60 одсто на Хавитију, растући трошкови живота могли би довести домаћинства с дјецом у ситуацију живота или смрти.

Како једна несрећна никада не иде сама, и екстремно вријеме попут урагана и суша повећало је глобалну глад смањењем жетве и вртоглавим растом цијена хране. Многе од најсиромашнијих земаља свијета ослањају се на пољопривреду као своју главну индустрију, а хране се сезонски према својој жетви. То значи да, када нема жетве, често нема ни хране. Велика суша током ове године погодила је и европски континент. Почетком августа 2022. чак 47 одсто територије Европске уније било је под упозорењем на сушу. Приноси кукуруза, соје и сунцокрета били су за 15 одсто нижи од петогодишњег просјека.

Не чуди стога што је Европска комисија, а због све веће неизвјесности у вези са доступношћу хране, одлучила да одобри да на попис хране уврсти и инсекте. Прво су стављене суве ларве брашнара. Он је постао први јестиви инсект одобрен за људску конзумацију у Европској унији.

Убрзо након тога на попис је увршћен и скакавац, а онда и кућни цврчак. Ови инсекти нашли су се на тржишту као грицкалице, састојци прехрамбених производа у дехидрираном или замрзнутом облику или пак као прашак. Европској комисији су поднесени захтјеви за одобрење још девет врста инсеката.

Оно што је још интересантно поменути је да се у свијету сваке године у просјеку баца око милијарду тона хране, у чему највише предњаче западне земље. Према процјенама стручњака, ради се о количини хране која би могла нахранити читав свијет. А било би и вишка.

